

19. 9. 2002

ID: 18567

Řízení proti uprchlému

Samotný pobyt obviněného v cizině není důvodem pro řízení proti uprchlému. Pro vyhýbání se trestnímu stíhání není rozhodné, zda jde o občana České republiky, cizince nebo osobu bez státní příslušnosti.

Samotný pobyt obviněného v cizině není důvodem pro řízení proti uprchlému. Pro vyhýbání se trestnímu stíhání není rozhodné, zda jde o občana České republiky, cizince nebo osobu bez státní příslušnosti.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 Tz 96/2001, ze dne 27.6.2002)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání konaném dne 27. června 2002 stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněného V. R., proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. 3 T 42/2000, a rozhodl podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř. tak, že pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. 3 T 42/2000, a v řízení, které mu předcházelo, byl v neprospěch obviněného V. R. porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 302 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001. Nejvyšší soud České republiky citovaný rozsudek zrušil spolu se všemi dalšími rozhodnutími na zrušený rozsudek obsahově navazujícími, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a státnímu zástupci Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 3 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. 3 T 42/2000, byl obviněný V. R. v řízení proti uprchlému podle § 302 odst. 1 tr. ř., v tehdy účinném znění, uznán vinným trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. na skutkovém základě, že dne 1. 5. 1994 kolem 07.00 hod. v P., vykopnutím zámku dveří se dostal do bytu M. S. - K., kde proti její vůli setrval do příjezdu policie. Za tento trestný čin byl obviněný podle § 238 odst. 2 tr. zák. za použití § 57 odst. 1, 2 tr. zák. odsouzen k trestu vyhoštění v trvání 20 měsíců. Rozsudek nabyl právní moci dnem vyhlášení.

Proti citovanému rozsudku podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného V. R.

V písemném zdůvodnění mimořádného opravného prostředku ministr spravedlnosti namítá, že obviněný byl odsouzen v řízení proti uprchlému, aniž byly doloženy procesní podmínky. V řízení

předcházejícím napadenému rozsudku nebylo totiž ve smyslu § 302 odst. 1 tr. ř. prokázáno, že se obviněný vyhýbal trestnímu stíhání pobytem v cizině nebo, že by se skrýval. Skutkový stav věci nebyl podle § 2 odst. 5 tr. ř. dostatečně objasněn a hodnocení důkazů nebylo podle § 2 odst. 6 tr. ř. provedeno na základě pečlivého uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Ministr spravedlnosti dále uvádí, že poté, co byl obviněný propuštěn z vazby na svobodu, se již nepodařilo vyšetřovateli zajistit jeho osobu pro provedení vyšetřovacích úkonů. Konstatuje, že veškeré informace, které byly dodatečně získány, pocházejí zprostředkovaně od jiných osob, popř. se jedná o údaje z evidence cizinecké policie. Připomíná, že se vyšetřovatel pokusil obviněnému doručit předvolání k prostudování vyšetřovacího spisu na adresu na U., ale písemnost se vrátila jako nedoručitelná. Zdůrazňuje, že uvedené skutečnosti neumožňují učinit závěr, že se obviněný vyhýbal trestnímu stíhání pobytem v cizině, neboť shromážděné informace neobsahují zjištění konkrétního postoje obviněného, např. odmítnutí převzít zásilku. Podle jeho názoru nelze označit postup vyšetřovatele za kvalifikovaný, neboť nerespektoval režim právního styku s cizinou – dosud platnou Smlouvu mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, vyhlášenou ve Sbírce zákonů pod č. [95/1983](#) Sb., když se na adresu obviněného v cizině obrátil sám, písemnost nebyla přeložena a obsahovala chybné datum narození adresáta.

Ministr spravedlnosti také upozorňuje, že obviněný byl odsouzen jako osoba s datem narození 26. 6. 1971, které není datem narození osoby, proti které bylo trestní řízení vedeno. Při respektování principu fyzické totožnosti osoby, např. vysloveného v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 7 Tz 160/99, však nejde o pochybení, které by odůvodňovalo podání mimořádného opravného prostředku.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. 3 T 42/2000, byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5, 6 a § 302 odst. 1 tr. ř., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené rozhodnutí v celém rozsahu zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona podle § 267 odst. 3 tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2002, zákonnost a odůvodněnost výroku o vině napadeného rozsudku, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, a to v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, a shledal, že zákon porušen byl.

Podle § 2 odst. 5 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Bez návrhu stran objasňují stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného. Doznání obviněného nezavazuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu. Podle § 2 odst. 6 tr. ř. orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Podle § 302 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, řízení proti uprchlému lze konat proti tomu, kdo se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině nebo tím, že se skrývá. Stejně zákonné ustanovení je nyní uvedeno v § 302 tr. ř.

Podle názoru Nejvyššího soudu a jak bylo zjištěno ze spisového materiálu, nebylo v řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, postupováno důsledně podle výše citovaných ustanovení trestního řádu, jak důvodně namítá i ministr spravedlnosti ve stížnosti pro porušení zákona.

Předně nebylo orgány činnými v trestním řízení zjištěno, že by se obviněný V. R. ve smyslu § 302 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, vyhýbal trestnímu řízení pobytem v cizině nebo, že by se skrýval. Pachatel se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině zejména tehdy, opustil-li území České republiky, případně zdržuje-li se v cizině v tomto úmyslu. Samotný jeho pobyt v cizině však není důvodem pro řízení proti uprchlému. Pro vyhýbání se není rozhodné, zda jde o občana České republiky, cizince nebo osobu bez státní příslušnosti. Skrývání je takové maření průběhu trestního řízení, kdy pachatel se na území České republiky ukrývá a brání tak svému dopadení a zajištění. Závěr, že jsou splněny podmínky řízení proti uprchlému, musí být vždy na podkladě zcela konkrétních skutečností o chování obviněného podložen zjištěním, že jedná způsobem uvedeným v § 302 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, k čemuž však v daném případě nedošlo. Proto nemohlo být ohledně obviněného V. R. konáno řízení proti uprchlému. V důsledku tohoto podstatného nedostatku je následně vadné trestní řízení před obvodním soudem, včetně hodnocení důkazů a skutkových i právních závěrů o vině obviněného.

Lze připomenout, že usnesením soudce Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 2. 5. 1994, sp. zn. Nt 209/94, byl obviněný V. R. podle § 67 písm. a), c) tr. ř., ve znění tehdy účinném, vzat do vazby (č. l. 9 tr. spisu). Usnesením náměstka obvodního státního zástupce pro Prahu 3 ze dne 26. 10. 1994, sp. zn. 1 Zt 839/94, byl obviněný podle § 72 odst. 2 tr. ř. propuštěn z vazby na svobodu, když současně byl podle § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř. přijat jeho slib ze dne 26. 10. 1994 (č. l. 19-20 tr. spisu). Tomuto rozhodnutí předcházela jednak písemná žádost obviněného o propuštění z vazby ze dne 26. 10. 1994, ve které mimo jiné uvedl, že se bude zdržovat na adrese přítele jeho rodiny R. J. V případě, že by byl nucen odjet do bydliště na U., je možno prostřednictvím jmenovaného zajistit jeho přítomnost v České republice (č. l. 17 tr. spisu). Dále jde o úřední záznam státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 3 ze dne 26. 10. 1994, sp. zn. 1 Zt 839/94, ze kterého mj. vyplývá, že obviněný V. R. učinil slib ve smyslu § 73 odst. 1 písm. b) tr. ř. a přítomná M. B., jeho matka, nabídla záruku za jeho řádný život. Přítomný R. J. požádal, aby korespondence pro obviněného, aby se dostavil k úkonům trestního řízení, byla na jeho adresu doručována s časovým předstihem (č. l. 18 tr. spisu).

I když po propuštění obviněného z vazby na svobodu musely orgány přípravného řízení postrádat jeho účast v dalším řízení, tak z dokladů ve spise nelze zjistit, jaké úkony byly v období více než dva a půl roku v tomto směru činěny, neboť písemnosti týkající se šetření k pobytu obviněného V. R. pocházejí až z druhé poloviny roku 1997 (úřední záznamy vyšetřovatele na č. l. 94, 96 tr. spisu). V této souvislosti nutno uvést, že R. J., který měl mít na obviněného spojení pro potřebu zajištění jeho účasti u úkonů trestního řízení, byl vyšetřovatelem telefonicky kontaktován až dne 20. 9. 1997. Jmenovaný R. J. sdělil, že po propuštění obviněného z vazby jej matka odvezla na Ukrajinu a od té doby jej neviděl (úřední záznam na č. l. 99 tr. spisu). Skutečnost, že obviněný se má zdržovat u rodičů na U., potvrdil R. J. i ve své svědecké výpovědi dne 20. 4. 1998, s tím, že to telefonicky ověřil u jeho matky (č. l. 106 tr. spisu). Následně vyšetřovatel dne 25. 4. 1998 telefonicky kontaktoval na U. matku obviněného a poté hovořil i s obviněným V. R., který mu sdělil, že se bude i nadále v bydlišti zdržovat (úřední záznam na č. l. 109a tr. spisu). Vyšetřovatel rovněž zaslal prostřednictvím pošty vyrozumění obviněnému na U., že dne 23. 8. 1999 mu umožní prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění skončeného vyšetřování. Poštovní zásilka však nebyla adresátovi doručena (č. l. 117 tr. spisu).

Nejvyšší soud považuje za potřebné zdůraznit, že zmíněný postup vyšetřovatele v předmětné věci není možný. Doručování písemností v trestních věcech na U. upravuje čl. 3 a násl. Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních uzavřené dne 12. 8. 1982 v Moskvě (vyhl. č. [95/1983](#) Sb.). Stručně lze uvést, že orgán činný v trestním řízení zajistí jazykový překlad doručované písemnosti, jazykový překlad žádosti o doručení, které zajistí justiční orgány dožadovaného státu, a to prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti České republiky, jemuž se veškeré písemnosti, zasílané do ciziny, předloží.

Rovněž nutno konstatovat, že obviněný V. R. byl od počátku trestního řízení stíhán jako osoba s datem narození 26. 4. 1974, trvale bytem U., L. n., jak vyplývá i z protokolu o jeho výslechu ze dne 1. 5. 1994 (č. l. 62 tr. spisu). Z kopie evidenčního lístku Cizinecké a pohraniční policie, úřadovny Ústí nad Labem, referátu Česká Lípa ověřené dne 30. 9. 1997, však vyplývá jiné datum narození obviněného - 26. 6. 1971, i jiné jeho bydliště - U., D. (č. l. 2 tr. spisu). Z trestního spisu ale není zřejmé, proč naposledy zmíněné údaje byly vzaty jako věrohodné, a jsou mj. uvedeny v obžalobě i v přezkoumávaném rozsudku. Pochybnosti o správnosti identity obviněného umocňuje i okolnost, že osoba téhož jména, příjmení, data narození a bydliště, tj. V. R., nar. 26. 6. 1971, bytem U., D., se dne 4. 12. 2000 dostavila na Policii České republiky a odmítla, že by měla něco společného s trestnou činností, včetně dalších skutečností, jak vyplývají ze spisu Policie České republiky, MO - Praha 10 - Vršovice, sp. zn. OR10 3627/MO1-tč-2000. Protože sdělení obviněného k identitě nebylo v původním řízení prověřeno (obviněný neměl cestovní pas), byl v záhlaví tohoto rozsudku Nejvyššího soudu označen údaji uvedenými v napadeném rozsudku.

Protože ministr spravedlnosti podal důvodně stížnost pro porušení zákona proti výroku o vině napadeného rozsudku, Nejvyšší soud v návaznosti na vytýkané vady přezkoumal ve smyslu § 267 odst. 4 tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2002, i výrok o trestu předmětného rozsudku, a shledal, že v důsledku výše konstatovaných podstatných nedostatků trestního řízení je rovněž chybný.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. 3 T 42/2000, a v řízení, které mu předcházelo, byl v neprospěch obviněného V. R. porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 302 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001. Dále podle § 269 odst. 2 tr. ř. citovaný rozsudek zrušil. Současně zrušil všechna další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Protože k podstatným vadám trestního řízení došlo již v přípravném řízení, Nejvyšší soud podle § 270 odst. 1 tr. ř. státnímu zástupci Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 3 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Tento postup je důvodný i tím, že uvedený orgán vykonával v původním řízení ve smyslu § 174 odst. 1 tr. ř. dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení a ve věci podal na obviněného V. R. obžalobu.

Úkolem státního zástupce předně bude zajistit, aby dostatečným způsobem byla příslušnými zákonnými prostředky prověřena identita obviněného tak, aby o ní nepřetržovaly důvodné pochybnosti. Státní zástupce by dále měl zajistit, aby při dodržení všech v úvahu přicházejících ustanovení trestního řádu byly provedeny všechny úkony, nezbytné k ukončení vyšetřování a k vydání zákonu odpovídajícímu rozhodnutí ve věci. V této souvislosti je nutno připomenout, že ve smyslu § 163 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2002, lze pro trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. zahájit trestní stíhání a v již zahájeném trestním stíhání

pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Dřívější právní úprava takový souhlas nevyžadovala. Státní zástupce by měl také pečlivě vyhodnotit, zda v důsledku výrazných nedůvodných průtahů v této nepříliš obsáhlé a důkazně méně složité věci, kdy původní řízení trvalo přes šest let, a zda vzhledem k jím předpokládané nutné délce řízení po rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona, není porušeno právo obviněného V. R., aby jeho věc byla projednána v přiměřené lhůtě ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, sjednané v Římě dne 4. 11. 1950. Pokud státní zástupce shledá porušení zmíněného práva, trestní stíhání obviněného zastaví.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)